

Бухун І.Г.,
аспірант
(Полтавський національний
педагогічний університет
імені В.Г.Короленка)

СПЕЦИФІКА СТРУКТУРИ І ФУНКЦІЙ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУРСАНТІВ ВВЗО

Сучасні підходи до розв'язання освітніх проблем зумовлюють нові вимоги до технологічної компетентності військових спеціалістів, у зв'язку з чим постає питання з'ясування значущих аспектів проблеми її формування відповідно основним ідеям сучасної парадигми освіти і актуальних потреб галузі. Дослідженням шляхів реалізації компетентнісного підходу в освіті займалися О.Бермус, І.Зимня, В.Краєвський, О.Онопрієнко, О.Савченко, А.Хуторський та ін. Компетентнісна модель освіти спирається на ідеї діяльнісного підходу Л.Виготського, О.Леонтьєва, С.Рубінштейна, які набули подальшого розвитку в працях Г.Атанова, Б.Бадмаєва, П.Гальперина та інших науковців. Питаннями підвищення якості освіти шляхом її технологізації займалися В.Беспалько, В.Гузєєв, М.Кларін, Л.Кравченко, Л.Мітіна, М.Морева, В.Оніпко, Г.Селевова, А.Сластьонін, П.Хоменко та ін. Однак сьогодні не існує спільне бачення змісту технологічної компетентності майбутніх фахівців; майже зовсім відсутніми є праці з цього питання у військовій сфері. Тому для виявлення структури технологічної компетентності у світлі ідей сучасної парадигми освіти необхідно визначити її сутність.

Сучасні вищі військові заклади освіти з кожним роком збільшують свій потенціал, розширюють перспективи для соціального діалогу і співпраці з такими сферами, як економіка, політика, культура, перетворюються у визначальний ресурс досягнення курсантами життєвих планів і фахової конкурентоспроможності. Цьому сприяє перехід до особистісно зорієнтованої парадигми вищої освіти, що забезпечує в складних обставинах військової сфери створення умов для найбільш повноцінного соціального розвитку особистості майбутнього фахівця як суб'єкта соціальних відносин, акцентуації його самовираження в соціумі.

Нині значний досвід упровадження компетентнісного підходу до професійної підготовки українські науковці відображають у своїх працях та намагаються реалізувати в

системі модернізації відповідних освітніх технологій. На думку В.Сєрікова, саме в компетентнісному підході відображено зміст освіти, що не зводиться до знаннєво зорієнтованих проблем, натомість важливим стає виконання ключових функцій, соціальних ролей, вияв компетентностей. Саме компетентнісний підхід зумовлює не інформованість курсанта, а розвиток умінь вирішувати проблеми, які виникають у життєвих і військових ситуаціях. Г.Селевко вважає, що компетентнісний підхід поступово переорієнтовує провідну освітню парадигму з переважаючою трансляцією знань і формуванням навичок на створення умов для оволодіння комплексом компетентностей, які означають потенціал, здатність випускника до виживання і стійкої життєдіяльності в умовах сучасного соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно-комунікаційного простору.

Компетентнісний підхід у військовій сфері повинен забезпечити несуперечливу трансформацію курсанта з суб'єкта навчання в суб'єкт розвиненої суспільної практики, точніше – практичної діяльності як цілеспрямованого перетворення дійсності. О. Глузманом виокремлено та узагальнено основні ідеї компетентнісного підходу: компетентнісний підхід не є принципово новим для вищої освіти, оскільки вона завжди орієнтувалася на набуття узагальнених способів діяльності; компетентність не протиставляється знанням, умінням, навичкам, вона їх містить, хоча не є їхньою простою сумою; компетентність містить результати навчання, систему ціннісних орієнтацій, тому компетентності формуються не тільки під час навчання, а й під впливом родини, друзів, роботи, політики, релігії тощо.

У структурі професійної компетентності досить часто виділяють її технологічний складник, що базується на операційно-діяльнісному або операційно-процесуальному компоненті компетентності, має вагомий вплив на ефективність підготовки та називається технологічною компетентністю. У змісті цього компонента знаходяться:

- блок знань (методологічних, інформаційно-змістових, методичних, технологічних, творчих);
- професійна техніка як набір різних методів і прийомів впливу і взаємодії, вміння проектувати і конструювати нові технології, розвивати творчі здібності (власні й підлеглих).

Таким чином, технологічну компетентність фахівця розглядають як систему креативно-технологічних знань, здібностей і стереотипів інструменталізованої діяльності з удосконалення об'єктів професійної діяльності.

Зауважимо, що технологічна компетентність у військовій сфері характеризує пізнавальну та інтелектуальну (тактичну й оперативну) діяльність. Це виявляється в інтересі та засвоєнні особистістю курсанта накопичених освітнім простором знань про інноваційні технології навчання, розширенні ним власних меж освіченості, кругозору, ерудиції, спрямованих на перспективний розвиток фахової діяльності і кар'єри. У цьому вбачаємо прояв гностичної функції технологічної компетентності. Відображення отриманих знань у практичній діяльності в формі умінь і навичок використання нових технологій містить у собі діяльнісну функцію технологічної компетентності.

Для сфери військової підготовки особливе значення має те, що технологічна компетентність виявляється також у здатності людини до вольових напружень, мобілізації власних сил для подолання труднощів у процесі професійної діяльності, наполегливості, витривалості, стриманості, що свідчить про емоційно-вольову функцію технологічної компетентності в структурі особистості курсанта. Зазначені вище функції забезпечують свідому, вмотивовану поведінку й самореалізацію особистості, підтримують емоційний фон, силу впливу, спрямованість, розвивають уміння розв'язувати проблеми професійного характеру.

Отже, сучасні зміни, що відбуваються у військовій освіті України, співвідносні з глобальною метою забезпечення входження людини в соціальний світ та її продуктивною адаптацією в обраній сфері життєдіяльності викликають необхідність переходу до усвідомлення більш глибоких особистісних і соціально інтегрованих результатів фахової підготовки. Це означає формування нової парадигми результатів, до яких, крім знань та вмінь, зараховують продуктивні способи діяльності, креативність і мобільність їх використання завдяки застосуванню компетентнісного підходу загалом і технологічної компетентності як окремого складника, включеного до професійної компетентності майбутніх військових фахівців.